

ПАЛЬЧУК Петро

 <https://orcid.org/0000-0002-1399-6543>

к. ю. н., доцент, доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права
Державного торговельно-економічного університету

вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна
p.palchuk@knute.edu.ua

PALCHUK Petro

 <https://orcid.org/0000-0002-1399-6543>

PhD (Law), Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of International, Civil and Commercial Law
State University of Trade and Economics

19, Kyoto St., Kyiv, 02156, Ukraine
p.palchuk@knute.edu.ua

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОСАДОВИХ ОСІБ ДЕРЖАВНИХ КОРПОРАЦІЙ

У наукових дослідженнях не приділяється достатньої уваги правовому статусу посадових осіб державних корпорацій, а в окремих випадках вказується на відсутність різниці в правовому статусі посадових осіб приватних та державних корпорацій. Тому є актуальним визначення особливостей правового статусу державних корпорацій порівняно з правом статусом посадових осіб корпорацій, які створені фізичними та юридичними особами. Обґрунтовано, що правовий статус посадових осіб державних корпорацій зумовлений особливістю публічно-правового статусу суб'єктів управління об'єктами державної власності, які беруть участь у цивільно-правових відносинах в силу набуття права власності на корпоративні права юридичних осіб приватного права. Посадові особи державних корпорацій призначаються на посаду з урахуванням спеціальних вимог, які мають додатковий характер, а також загальних вимог законодавства щодо акціонерних товариств та товариств з обмеженою відповідальністю. Спеціальні вимоги щодо правового статусу посадових осіб державних корпорацій визначаються законами України, що унормовують управління об'єктами державної власності, й актами Кабінету Міністрів України, а також статутами державних корпорацій, які затверджуються відповідними суб'єктами публічних повноважень. Щодо посадових осіб державних корпорацій встановлюються спеціальні вимоги в частині призначення на відповідну посаду на

LEGAL STATUS OF OFFICIALS OF STATE CORPORATIONS

In scientific research, insufficient attention is paid to the legal status of officials of state corporations, and in some cases, it is noted that there is no difference in the legal status of officials of private and state corporations. Therefore, it is relevant to determine the features of the legal status of state corporations compared to the legal status of officials of corporations created by individuals and legal entities. It is substantiated that the legal status of officials of state corporations is determined by the peculiarity of the public-legal status of subjects managing state-owned objects, which participate in civil-law relations by virtue of acquiring ownership rights to the corporate rights of private law legal entities. Officials of state corporations are appointed to their positions taking into account special requirements of an additional nature, as well as the general requirements of legislation regarding joint-stock companies and limited liability companies. The special requirements regarding the legal status of officials of state corporations are determined by the laws of Ukraine regulating the management of state-owned objects and by acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine, as well as by the charters of state corporations, which are approved by the relevant subjects of public authority. Special requirements are established regarding officials of state corporations in terms of appointment to the relevant position on a competitive basis, taking into account special requirements that may exist in

конкурсних засадах, з урахуванням особливих вимог, які можуть мати місце за певним напрямом економічної діяльності, на певному ринку. При цьому це можуть бути як громадяни України, так і іноземних держав, крім громадян, щодо яких встановлено обмеження, зокрема спричинені збройною агресією проти України. При здійсненні своїх обов'язків посадові особи державних корпорацій мають, крім досягнення власне приватно-правової мети, а саме отримання прибутку корпорацією, забезпечувати інтереси народу України. Таке спрямування може зумовлюватися сферою діяльності державної корпорації, метою її створення, можливістю задоволення потреб споживачів на певному ринку тощо.

Ключові слова: юридична особа приватного права, державна корпорація, статут, посадові особи державних корпорацій, добросовісність.

a certain area of economic activity, on a certain market. At the same time, they can be both citizens of Ukraine and citizens of foreign states, except for citizens regarding whom restrictions have been established, including those caused by armed aggression against Ukraine. In performing their duties, officials of state corporations have to ensure the interests of the people of Ukraine in addition to achieving their own private law goals, namely the corporation's profit. Such direction may be determined by the field of activity of the state corporation, the purpose of its creation, as well as by the possibility of meeting the needs of consumers in a certain market, etc.

Keywords: private law legal entity, state corporation, charter, officials of state corporations, good faith.

JEL Classification: K20, K22.

Вступ

Актуальність дослідження полягає в тому, що сьогодні, незважаючи на складний етап існування України, продовжується трансформація корпоративних відносин у різних аспектах: нормативному, організаційному та технічному (в частині розвитку інформаційних технологій). Одним із напрямів удосконалення корпоративних відносин є трансформація державного сектору економіки.

Прийняття низки законодавчих актів, які формують систему правових норм щодо корпорацій, створених державою, є складовою удосконалення законодавства на основі напрацювання та подальшого запровадження правових конструкцій щодо використання державного майна крізь призму стандартів Європейського Союзу. Тому при аналізі особливостей статусу державних корпорацій, а також використання державного майна в корпоративній сфері значна увага має приділятися вимогам до посадових осіб державних корпорацій, оскільки саме посадові особи здійснюють управління державними корпораціями, виступають в цивільному обороті від імені державних корпорацій і виконують покладені на них обов'язки та реалізують відповідні права.

Аналіз правового статусу посадових осіб корпорацій був предметом дослідження широкого кола науковців, зокрема Л. Дорошенко, О. Гарагонича, В. Жорнокуй, О. Кологойди, Л. Нескородженої, І. Спасибо-Фатєєвої. Проте з урахуванням змін чинного законодавства України та особливостей правового статусу посадових осіб державних корпорацій аналіз цього кола питань є досить актуальним.

Теоретичною базою статті є наукові праці вчених, що досліджували проблематику щодо правового статусу посадових осіб державних корпорацій, чинне законодавство, яке унормовує положення посадових осіб державних корпорацій, та акти державних корпорацій в Україні. Застосовано загальнонаукові (аналіз і синтез, системно-структурний, моделювання, абстрагування, формально-логічний) та спеціальні методи

пізнання, що використовуються у правознавстві (методи тлумачення норм права, юридико-догматичний, порівняльно-правовий) тощо.

Метою дослідження є визначення особливостей правового статусу посадових осіб державних корпорацій, зокрема, необхідно визначити, які вимоги є доцільними та розумними в частині призначення таких осіб, коло їх прав при виконанні ними своїх посадових обов'язків.

У наукових дослідженнях не приділяється достатньої уваги правовому статусу посадових осіб державних корпорацій, а в окремих випадках вказується на відсутність різниці в правовому статусі посадових осіб приватних та державних корпорацій. Проте, на наш погляд, правовий статус посадових осіб державних корпорацій має бути визначений як спеціальний, в силу порядку призначення їх на посаду, вимог щодо діяльності таких суб'єктів. Тому вбачається за доцільне визначити, чи правовий статус посадових осіб державних корпорацій є ідентичним правовому статусу посадових осіб корпорацій, які створені за рахунок суб'єктів права приватної власності. У разі наявності особливостей правового статусу посадових осіб державних корпорацій потрібно визначити, якими чинниками це зумовлено.

Отже, результати дослідження дозволять визначити правовий статус посадових осіб державних корпорацій та особливості їх призначення на відповідну посаду, межі їх відповідальності у співвідношенні з посадовими особами корпорацій, які створені за рахунок майна суб'єктів права приватної власності.

1. Аналіз положень чинного законодавства щодо державних корпорацій та посадових осіб таких корпорацій

Насамперед слід вказати, що основним актом, який регламентує порядок створення та подальшого функціонування державної корпорації, є Цивільний кодекс України (2003, 16 січня), а також низка законів, які регламентують порядок створення та діяльність акціонерних товариств і товариств з обмеженою відповідальністю, оскільки саме в такій організаційно-правовій формі створюються державні корпорації. Також законодавство допускає створення державної корпорації у формі товариства з додатковою відповідальністю, проте з урахуванням практики створення державних корпорацій це малоймовірно. Такими базовими законами є Закон України "Про акціонерні товариства" (2022, 27 липня) та Закон України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" (2018, 6 лютого). При цьому в ст. 1 Закону України "Про акціонерні товариства" закріплено положення, що управління акціонерними товариствами, акції яких належать державі або територіальній громаді, здійснюється з урахуванням особливостей, встановлених спеціальними законами.

Основним таким спеціальним законодавчим актом є Закон України "Про управління об'єктами державної власності", який

визначає коло осіб, які мають компетенцію щодо управління об'єктами державної власності, та визначає особливості управління такими об'єктами (2006, 21 вересня). Так, ст. 3 цього Закону визначає, що суб'єктами господарювання державного сектору економіки є юридичні особи, єдиним учасником (засновником) яких є держава, а також юридичні особи, у статутному капіталі яких 50 відсотків акцій (часток) належать державі або частка держави становить величину, що забезпечує їй право вирішального впливу на діяльність таких юридичних осіб.

Вказані вище законодавчі акти в частині створення та подальшого корпоративного управління набувають особливої актуальності, враховуючи подальше удосконалення законодавства щодо юридичних осіб, які створюються державою, з урахуванням положень Закону України "Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб" (2025, 9 січня). Одним із наслідків набуття чинності зазначеного вище Закону є положення щодо обов'язковості перетворення державних підприємств на акціонерні товариства або товариства з обмеженою відповідальністю, 100 відсотків акцій (часток) у статутному капіталі яких належать державі, або на державні некомерційні товариства.

На думку Хомляк (2023, с. 131), перетворення державних підприємств на акціонерні товариства дає змогу створити організаційно-фінансову основу для вирішення багатьох проблем, які виникли в процесі їхньої діяльності.

Відповідні зміни в законодавстві України щодо розпорядження державним майном та перетворення (реорганізації) державних підприємств протягом доволі короткого періоду, в межах якого корпоративними правами буде управляти держава в особі уповноважених органів, потребують формування оновлених підходів до моделі корпоративного управління такими корпораціями.

Також крізь призму теми дослідження слід підтримати позицію Гарагонича (2021, с. 29), який зазначає, що в корпоративному праві корпорація є збірним поняттям для позначення організаційно-правових форм утворень, щодо яких в учасників правовідносин можуть виникати корпоративні права. Зокрема, в частині розпорядження активами держави такими організаційно-правовими формами є акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю. Отже, державними корпораціями слід визнати корпорації, які створені уповноваженими органами держави в організаційно-правовій формі акціонерного товариства та товариства з обмеженою відповідальністю.

Варто зауважити, що корпорації, створені державою, мають особливий правовий статус, з огляду на низку чинників, які проявляються у процесі створення та діяльності таких корпорацій, що знайшло своє відображення в законодавстві України як на рівні законів, так і підзаконних нормативно-правових актів.

На думку Москаленко (2021, с. 492), для держави в особі уповноважених органів щодо управління корпоративними правами держави є важливим встановлення їхньої публічної компетенції. Такі уповноважені органи державної влади, що здійснюють повноваження з управління державним майном, мають статус юридичних осіб публічного права, тому під час аналізу діяльності таких суб'єктів необхідно враховувати їхній приватноправовий статус, водночас для таких суб'єктів основним завданням є реалізація публічно-правових (адміністративних) повноважень, що має своє закріплення у відповідних законах України.

При визначенні кваліфікаційних ознак суб'єктів, які здійснюють управління корпоративними правами держави як юридичні особи публічного права, Національне агентство з питань запобігання корупції в п. 18 Роз'яснення № 1 (2021, 3 лютого) виокремлює такі:

1) створені на підставі розпорядчого акта Президента України, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, а у випадках, встановлених законом, – установчого документа;

2) визначення правового статусу Цивільним кодексом України або окремим законом України;

3) метою та основним видом діяльності юридичної особи є реалізація публічних функцій держави чи територіальної громади, які покладені на них Конституцією та законом України;

4) допоміжний характер підприємницької діяльності до її основної діяльності.

При цьому для з'ясування питання, чи належить та або інша юридична особа (об'єднання юридичних осіб) до юридичних осіб публічного чи приватного права, необхідно аналізувати всю сукупність нормативно-правових актів та правовстановлюючих документів, які визначають правовий статус безпосередньо цієї юридичної особи (об'єднання) (Роз'яснення № 1, 2021, 3 лютого).

Громов (2024, с. 122), розглядаючи правовий статус державних корпорацій, акцентує увагу на дуальності природи державних корпорацій – як суб'єктів ринкової конкуренції та інструментів державної політики, що створює унікальний простір для аналізу їхньої ролі в сучасній економіці. При цьому дуалізм діяльності державних корпорацій може простежуватися крізь призму правового статусу засновника та власника корпоративних прав таких корпорацій – державу, оскільки такий засновник реалізує управлінські, фінансові та соціальні функції в інтересах її громадян, або, інакше, платників податків.

На думку Спасибо-Фатєєвої (2006, с. 97), такі юридичні особи не пов'язані з виконанням державних управлінських функцій, не є органами держави, а здійснюють свою діяльність у підприємницькій сфері. При цьому така діяльність може як повністю збігатися з діяльністю суб'єктів приватного права, так і мати свою специфіку.

У розрізі визначення переліку суб'єктів, які здійснюють управління корпоративним правами держави, слід звернути увагу на положення ст. 4 Закону України "Про управління об'єктами державної власності", що визначає систему органів, які здійснюють управління об'єктами державної власності, в тому числі корпоративними правами.

Реалізуючи повноваження в частині управління об'єктами державної власності, Кабінет Міністрів України прийняв низку актів, які визначають вимоги щодо окремих питань державних корпорацій загалом або статус окремих із них у майновій, фінансовій або посадовій складовій. Зокрема, постановою Кабінету Міністрів України № 1369 (2024, 29 листопада) встановлено, що корпоративні права держави – це корпоративні права (акції, частки) держави у статутному капіталі господарського товариства незалежно від їх розміру (кількості).

Окремо слід виділити низку постанов Кабінету Міністрів України, які регламентують вимоги щодо державних корпорацій та посадових осіб таких корпорацій. Так, у частині вимог до посадових осіб державних корпорацій Кабінетом Міністрів України було затверджено Вимоги до незалежного члена наглядової ради державного унітарного підприємства та господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі (Постанова Кабінету Міністрів України № 142, 2017, 10 березня). На розвиток законодавства щодо належного унормування діяльності державних корпорацій постановою Кабінету Міністрів України № 12 "Деякі питання оцінювання діяльності наглядової ради та звітування про роботу наглядової ради державного унітарного підприємства, господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі" визначено порядок оцінки діяльності органів державних корпорацій та посадових осіб таких корпорацій (2025, 10 січня).

Як приклад вимог щодо посадових осіб державних корпорацій, визначення обсягу їх повноважень слід проаналізувати статuti, а також локальні нормативно-правові акти таких державних корпорацій, які затверджуються Кабінетом Міністрів України або іншим суб'єктом, що здійснює управління об'єктами державної власності, у разі якщо держава є єдиним акціонером або учасником.

Зокрема, постановою Кабінету Міністрів України (2025, 4 червня) затверджено статут та положення про наглядову раду Акціонерного товариства "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України". Статут та положення про наглядову раду Національної акціонерної компанії "Нафтогаз України" охоплює положення щодо правового статусу Кабінету Міністрів України як представника держави – єдиного акціонера товариства, визначає коло прав та обов'язків органів управління та посадових осіб цієї державної корпорації. Так, пп. 42–53 статуту Національної акціонерної компанії "Нафтогаз України" встановлюють вимоги щодо її посадових осіб, порядку виконання ними своїх повноважень.

Також постановою Кабінету Міністрів України "Про утворення акціонерного товариства "Українська оборонна промисловість" (2023, 23 березня) було затверджено статут та положення про наглядову раду цієї корпорації, визначено вимоги щодо посадових осіб корпорації.

Отже, варто зазначити, що органи державної влади, уповноважені управляти об'єктами державної власності, здійснюють, при забезпеченні корпоративного управління державними корпораціями, повноваження державного регулятора, який формує систему правових норм та приймає в установленому порядку нормативно-правові акти. Іншим проявом діяльності органів державної влади, які в межах діяльності державних корпорацій реалізують повноваження власника корпоративних прав (в тому числі організаційні, нормотворчі та кадрові), є встановлення порядку призначення посадових осіб і здійснення контролю за їх діяльністю, що має своє відображення в статуті та інших локальних нормативно-правових актах державних корпорацій.

2. Загальні вимоги щодо посадових осіб державних корпорацій

Участь держави в корпоративних правовідносинах – це об'єктивна необхідність ринкової економіки, що реалізується в силу володіння акціями (частками) корпорацій і є формою реалізації економічної та соціальної функцій держави. Держава в особі уповноважених органів реалізує публічні інтереси, і цим визначаються особливості її правового статусу як акціонера (учасника) корпорації в частині управління державними корпораціями.

Загалом у корпоративних відносинах держава виступає на засадах рівності з фізичними та юридичними особами. Закріплення конкретних цілей діяльності акціонерного або іншого товариства з державною участю в його статуті може сприяти координації посадових осіб цього товариства в питаннях корпоративного управління. При цьому, на думку Рикової (2020, с. 40), найбільш оптимальною організаційно-правовою формою юридичної особи для забезпечення державою управління в системі корпоративних інтересів є акціонерне товариство.

Також науковці вказують, що доктринальний аналіз положень чинного законодавства дозволяє зробити висновок про наявність у державних акціонерних товариств правового статусу юридичної особи приватного права, які, проте, наділені особливими правами та обов'язками в частині використання та розпорядження майном з метою задоволення державних і суспільних потреб (Кологойда, 2024, с. 102).

Волкова (2017, с. 201), аналізуючи правосуб'єктність державних господарських, насамперед акціонерних, товариств у контексті цілей управління державними корпоративними правами, вказує, що ними є створення всіх необхідних передумов для постійного врахування

потреб та особливостей об'єкта управління в процесі формування єдиної державної економічної політики, а також забезпечення ефективної реалізації державних корпоративних прав, у тому числі поповнення державного бюджету за рахунок частини прибутку господарських товариств, до статутних фондів яких передано частку державної власності. При цьому чинне законодавство визначає універсальну правоздатність юридичних осіб, не враховуючи різниці між юридичними особами приватного й публічного права.

Власне, в частині правового статусу державних корпорацій слід зробити висновок, що держава в особі уповноважених органів державної влади створює та забезпечує управління державними корпораціями на тих самих засадах, що і фізичні та юридичні особи, які засновані на приватній власності. Тому державні корпорації набувають статусу юридичних осіб приватного права. Зокрема, такий висновок випливає з аналізу положень законодавчих актів, що унормовують діяльність державних корпорацій, а також статутів таких корпорацій, які, як правило, містять вказівку про такий статус.

Але водночас не можливо не враховувати і публічно-правовий статус засновника державних корпорацій. Так, сьогодні держава в особі уповноважених органів влади забезпечує розвиток економічних (майнових) та інших відносин, виходячи з того, що державні корпорації мають створюватися та функціонують на засадах захисту інтересів суспільства загалом. Мета створення та функціонування приватних корпорацій, в основу яких закладено приватний інтерес та приватний капітал, не збігається із завданнями корпорацій, які створюються державою. Наприклад, одним із таких проявів є прозорість використання державного майна, а отже, коштів платників податків. Тому прозорість має бути забезпечена як у власне статутній діяльності державних корпорацій, так і в управлінській діяльності посадових осіб. Саме на це спрямовано норми Закону України "Про відкритість використання публічних коштів" (2015, 11 лютого), що поширюється на державні корпорації та має своє відображення в частині здійснення контролю за діями посадових осіб державних корпорацій.

Але визначаючи базові засади діяльності корпорацій і розмежовуючи питання організаційного, майнового та посадового характеру, слід вказати, що Цивільний кодекс України, а також базові закони, що унормовують функціонування акціонерних товариств та товариств з обмеженою відповідальністю, не виокремлюють у самостійну складову вимоги до державних корпорацій, в тому числі норми щодо їхніх посадових осіб.

Крізь фокус загальних положень корпоративного права Гаррагонич (2021, с. 41) зазначає, що суб'єкти, які набули статусу посадової особи і виконують функції органу корпорації, здійснюють свої повноваження у сфері управлінської діяльності в межах корпоративних

відносин. Обґрунтуванням цього науковець називає положення, яке відображене в абзаці 5 п. 3.2 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України № 1-рп/2010 (2010, 12 січня), та вказує, що в межах корпоративних відносин із товариством членами виконавчого органу здійснюються повноваження у сфері управлінської діяльності. А специфічний статус члена виконавчого органу зумовлений отриманням від уповноваженого органу товариства права на управління.

Лисенко (2025, с. 121–122), визначаючи статус посадових осіб господарських товариств, доходить висновку, що діяльність посадових осіб господарських товариств спрямована на забезпечення діяльності товариства, представництва та захисту його інтересів. Попри те, що вони не мають статусу самостійного суб'єкта права, вони наділяються певними повноваженнями, визначеними на законодавчому рівні та в локальних актах товариства. Чітке розмежування функцій і повноважень органів управління та посадових осіб господарського товариства є необхідною умовою для належного виконання ними своїх обов'язків, а також для забезпечення балансу інтересів усіх учасників корпоративних відносин, визначення підстав і видів юридичної відповідальності за дії, бездіяльність, які призвели до порушення прав та інтересів товариства, його учасників або третіх осіб.

Ці положення поширюються на всі види корпорацій, в тому числі і державні. Проте, окрім загальних положень щодо корпорацій загалом, потрібно виділити вимоги щодо посадових осіб залежно від особливих умов, які визначені чинним законодавством. До таких вимог слід віднести ті, що встановлюються до корпорацій, щодо яких визначено спеціальні умови організаційного, технічного або посадового характеру з огляду на специфіку їхньої діяльності (наприклад, банківська сфера) або форму власності (зокрема, щодо державних корпорацій).

Нормативно загальні вимоги щодо посадових осіб корпорацій визначено ст. 99¹ та 161 Цивільного кодексу України, ст. 88–89 Закону України "Про акціонерні товариства" та ст. 42 Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю". Стосовно державних корпорацій, спеціальні вимоги щодо посадових осіб та особливостей їх правового статусу визначають норми Закону України "Про управління об'єктами державної власності", але цей Закон не містить окремої статті, що формує вимоги щодо посадових осіб.

При цьому системний аналіз норм дозволяє зробити висновок, що для посадових осіб наявні спеціальні вимоги в частині їх призначення, механізму контролю за виконанням ними своїх посадових обов'язків, порядку надання звітів про їх виконання. Також спеціальні вимоги до посадових осіб державних корпорацій можуть встановлюватися законом, що регламентує коло їх прав та обов'язків у певній сфері діяльності, зокрема, до таких сегментів слід винести відносини в енергетичній сфері, військово-промислового комплексу тощо.

Узагальнюючи положення законів України стосовно переліку посадових осіб державних корпорацій, слід вказати, що чинне законодавство не визначає для таких корпорацій спеціальних вимог загалом. Отже, базові вимоги щодо посадових осіб державних корпорацій та корпорацій, створених на основі майна приватних осіб, є ідентичними. Такими вимогами є наявність повної цивільної дієздатності, неможливість бути посадовою особою в кількох конкуруючих корпораціях, а також у разі іншого конфлікту інтересів між інтересами посадової особи та державної корпорації.

Певною особливістю державних корпорацій є можливість обіймати посаду в такій корпорації особою, яка має статус державного службовця. Суб'єкт управління державними корпоративними правами може в межах своєї компетенції призначити посадовою особою суб'єкта, який виконує публічно-розпорядчі повноваження. Як приклад можна проаналізувати чинний склад наглядової ради Акціонерного товариства "Державний ощадний банк України", яка, згідно зі статутом цього державного банку, має складатися з дев'яти осіб, шість із них – незалежні члени наглядової ради, а троє – представники держави. Так, п. 94 статуту Акціонерного товариства "Державний ощадний банк України" (2025, 16 травня) визначає, що один представник держави у наглядовій раді призначається вищим органом за поданням Президента України, один – за поданням Кабінету Міністрів України та один – за поданням профільного Комітету Верховної Ради України, до предмета відання якого належать питання банківської діяльності.

Також варто звернути увагу на вимоги щодо посадових осіб, які мають статус незалежного члена органу управління державної корпорації. Щодо таких осіб не існує спеціальних вимог, а вимоги мають загальний характер і закріплені в базових законах. Зокрема, аналізуючи склад органів управління державних корпорацій, слід констатувати, що до їх складу входять також іноземні громадяни.

Це питання було предметом уваги науковців, які, з огляду на аналіз положень чинного законодавства, вказують на те, що законодавство України не встановлює обмежень у цьому аспекті. Нескороджена (2020, с. 64), вивчаючи можливість іноземних громадян бути членами наглядових рад державних підприємств, доходить висновку, що іноземці мають такі самі права та обов'язки, як і громадяни України. Зокрема, призначення іноземних громадян до складу наглядової ради державних підприємств є цілком можливим, зважаючи на необхідність забезпечення прозорості діяльності державних підприємств, а також у контексті нинішньої трансформації їхнього правового статусу, зумовленої законодавчою вимогою щодо перетворення державних підприємств на акціонерні товариства або товариства з обмеженою відповідальністю.

Проте у випадках, визначених законодавством України, крім загальних вимог та кореспондуючих обмежень щодо посадових осіб,

можуть визначатися спеціальні положення, зокрема у сфері державної безпеки та забезпечення обороноздатності. Так, ст. 6 Закону України "Про особливості реформування підприємств оборонно-промислового комплексу державної форми власності" № 1630-IX (2021, 13 липня) передбачено, що членом наглядової ради не може бути особа, яка є громадянином (підданим) держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, або яка працювала в секторі безпеки і оборони держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором.

Окремо слід зазначити можливість закріплення спеціальних вимог щодо посадових осіб у статуті державної корпорації. Наприклад, в актах Кабінету Міністрів України та інших суб'єктів управління корпоративними правами щодо державних корпорацій можуть деталізуватися положення, що ґрунтуються на нормах відповідних законів. До таких актів слід віднести статuti державних корпорацій або інші локальні нормативно-правові акти (положення про наглядову раду або виконавчий орган). Залежно від сфери діяльності можуть встановлюватися спеціальні вимоги, у т. ч. пов'язані з громадянством, досвідом роботи або рівнем освіти.

3. Порядок призначення, компетенція та межі відповідальності посадових осіб державних корпорацій

Посадові особи державних корпорацій виконують свої посадові обов'язки після набуття відповідного статусу, зокрема в силу рішення вищого органу управління державної корпорації, а саме загальних зборів (одноособового рішення акціонера або учасника). Саме така конструкція закріплена чинним законодавством України.

Визначаючи перелік посадових осіб державної корпорації, варто звернути увагу на те, що такий перелік може закріплюватися статутом. Так, Кабінет Міністрів України постановою № 643 (2025, 4 червня) затвердив статут Національної акціонерної компанії "Нафтогаз України", п. 45 якого передбачає, що голова та члени наглядової ради, голова та члени правління, головний бухгалтер, керівник підрозділу, до компетенції якого належить питання бюджетування Компанії, корпоративний секретар, керівник служби (підрозділу) внутрішнього аудиту (внутрішній аудитор), керівник з питань управління ризиками, керівник з питань комплаєнсу, фінансовий контролер, особа, відповідальна за виконання антикорупційної програми, є посадовими особами.

Цей перелік посадових осіб є доволі великим та виходить за межі, визначені загальним законодавством щодо посадових осіб акціонерних товариств та товариств з обмеженою відповідальністю. Також порядок призначення посадових осіб має свою особливість у частині дотримання спеціальних вимог щодо забезпечення конкурсних процедур, а в разі необхідності – додаткових погоджень з органами державної влади, наприклад, якщо це пов'язано з державною таємницею тощо.

Відповідно до ст. 6 Закону України "Про управління об'єктами державної власності" уповноважені органи управління призначають на посаду та звільняють з посади посадових осіб, в тому числі незалежних членів як посадових осіб державної корпорації. Зокрема, постановою Кабінету Міністрів України № 142 (2017, 10 березня) затверджено Вимоги до незалежного члена наглядової ради державного унітарного підприємства та господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі. Такий незалежний член також повинен мати вищу освіту, професійні знання і навички, досвід роботи та інші характеристики, які необхідні для належного здійснення повноважень члена наглядової ради, з урахуванням виду діяльності відповідного господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі. Також до спеціальних вимог слід віднести положення ст. 6 Закону України "Про особливості реформування підприємств оборонно-промислового комплексу державної форми власності" (2021, 13 липня), згідно з яким незалежними членами наглядової ради можуть бути виключно громадяни України, які відповідають вимогам до незалежних членів наглядових рад державних унітарних підприємств та господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі, визначеним законодавством.

При здійсненні своїх повноважень посадові особи мають виходити із засад, які є базовими для всіх корпорацій, зокрема, ст. 99¹ Цивільного кодексу України (2003, 16 січня) передбачає, що посадові особи товариства зобов'язані діяти в інтересах товариства, добросовісно та розумно, у такий спосіб, який, на їхнє добросовісне переконання, сприятиме досягненню мети діяльності товариства, у межах повноважень, наданих їм установчими документами товариства та законодавством.

Такі оціночні категорії в корпоративному праві застосовуються досить часто, і, попри складність їх аналізу крізь призму корпоративних спорів, є доволі поширеними (Дорошенко, 2025, с. 91). Також при аналізі оціночних категорій у корпоративному праві слід виходити з того, що в контексті добросовісності органів управління корпорації та її посадових осіб варто враховувати, що підприємницька діяльність є взагалі ризиковою, а негативні наслідки прийняття управлінського рішення ще не свідчать про недобросовісність у діях органів управління корпорації, якщо таке рішення було прийняте (Бітюк, 2017, с. 20).

На думку Жорнокуй (2019, с. 25), посадові особи акціонерних товариств захищені від особистої відповідальності доти, доки їх дії самі по собі не стануть деліктом або не буде мати місце конфлікт особистих і корпоративних інтересів, за якого вчинені дії або поведінка пояснювалися б їх власними інтересами.

Зокрема, коли йдеться про посадових осіб державних корпорацій, має бути встановлено факт недобросовісної поведінки посадових осіб

державних корпорацій, що має наслідком заподіяння шкоди державній корпорації, зловживання своїми посадовими обов'язками, а також, можливо, факт безпідставного збагачення за рахунок активів корпорації.

Також слід звернути увагу на те, що при прийнятті рішень управлінського характеру посадові особи мають керуватися рішеннями, які прийняті акціонером (учасником) або загальними зборами, враховуючи, що такі рішення мають прийматися акціонером (учасником), який може мати статус суб'єкта публічних повноважень, крізь призму виконання функцій публічного характеру. Так, у п. 162 Політики державної власності, що затверджена постановою Кабінету Міністрів України (2024, 29 листопада), закріплено положення, що під час прийняття рішень у період дії правового режиму воєнного стану суб'єкти управління, підприємства, товариства з контрольною часткою держави повинні керуватися передусім необхідністю забезпечення безпеки людей, збереження їх життя та здоров'я, забезпечення безперервної діяльності підприємств та товариств з контрольною часткою держави, а також оперативного й ефективного усунення наслідків збройної агресії, які негативно впливають на діяльність суб'єктів господарювання державного сектору економіки. А реалізацію відповідних заходів мають забезпечувати органи та посадові особи державних корпорацій, при цьому при прийнятті рішень питання прибутковості діяльності державних корпорацій має не основну мету в сьогоденні умовах.

Щодо відповідальності посадових осіб державних корпорацій, слід підтримати науковців, які вказують, що порушення обов'язків посадової особи товариства є підставою для розірвання товариством договору з посадовою особою без виплати компенсації за дострокове розірвання договору. Окрім дисциплінарної, посадова особа може нести кримінальну, адміністративну, цивільно-правову відповідальність. Порядок несення відповідальності посадових осіб визначається законами України, статутом товариства, посадовими інструкціями, умовами контракту або цивільно-правового договору з посадовою особою (Васильєва, 2019, с. 16).

Отже, посадовими особами державних корпорацій можуть бути фізичні особи, які мають повний обсяг цивільної дієздатності, призначені з дотриманням конкурсних процедур (у разі їх наявності) і в процесі здійснення своїх посадових обов'язків мають діяти розумно, добросовісно та в інтересах державної корпорації. У певних випадках для окремих державних корпорацій можуть встановлюватися особливі вимоги або обмеження, які зумовлені питанням національної безпеки, в тому числі в оборонній, енергетичній та інших сферах.

Висновки

Розглянувши особливості правового статусу посадових осіб державних корпорацій, варто вказати на особливий характер діяльності державних корпорацій, які можуть створюватися в організаційно-правовій формі акціонерного товариства або товариства з обмеженою

відповідальністю. Це, своєю чергою, справляє відповідну проєкцію на коло прав та обов'язків, які мають бути реалізовані посадовими особами державних корпорацій. Насамперед це зумовлюється причиною створення державних корпорацій, правовим статусом уповноваженого органу державної влади, в компетенції якого перебуває управління корпоративними правами держави, який у силу свого публічно-правового статусу має діяти в інтересах платників податків.

Також слід враховувати джерело формування майна державних корпорацій, оскільки це майно народу України, тобто кошти платників податків. Це відображається на колі прав та обов'язків, які закріплюються за суб'єктом управління корпоративними правами держави і реалізуються посадовими особами державних корпорацій.

Отже, ототожнювати правовий статус посадових осіб приватних корпорацій та державних корпорацій неможливо, враховуючи як правовий статус державних корпорацій, так і необхідність посадових осіб належним чином виконувати свої посадові обов'язки, які деталізуються суб'єктом управління об'єктами державної власності у статутах державних корпорацій.

Крім законів України, які формують вимоги загального та спеціального характеру, особливості правового статусу посадових осіб державних корпорацій закріплюються в статуті державних корпорацій, а також у локальних нормативно-правових актах, які затверджуються Кабінетом Міністрів України або іншим органом державної влади, який діє як особа, що здійснює управління корпоративними правами держави.

При цьому під час реалізації покладених на них повноважень посадові особи мають діяти відповідно до рішень вищого органу управління, який у силу свого публічно-правового статусу має керуватися суспільним інтересом, водночас питання прибутковості державних корпорацій має розглядатися як другорядне, зокрема в умовах сьогодення, а саме воєнного стану. Реалізація відповідних завдань покладається на посадових осіб державних корпорацій, які при здійсненні своїх повноважень мають враховувати не тільки інтереси такої корпорації, а й забезпечувати реалізацію та захист інтересів громадян України в певній сфері суспільних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

Бітюк, П. О. (2017). Деякі питання добросовісності при здійсненні корпоративного управління. <i>Право і суспільство</i> , (5), 16–24.	Bitiuk, P. O. (2017). Some issues of integrity in the implementation of corporate governance. <i>Law and Society</i> , (5), 16–24.
Васильєва, В. В. (2019). Посадові особи в товариствах з обмеженою та додатковою відповідальністю. <i>Право і суспільство</i> , (10), 12–18.	Vasylieva, V. V. (2019). Officials in limited and additional liability companies. <i>Law and Society</i> , (10), 12–18.
Волкова, Л. (2017). Щодо питання правоздатності державних акціонерних компаній: загальна чи спеціальна? <i>Юридичний вісник</i> , (1), 197–202.	Volkova, L. (2017). On the issue of legal capacity of state joint-stock companies: general or special? <i>Legal Bulletin</i> , (1), 197–202.

<p>Гарагонич, О. (2021). Суб'єкти корпоративних відносин: теоретико-правові аспекти. <i>Право України</i>, (6), 26–45.</p>	<p>Garagonych, O. (2021). Subjects of corporate relations: theoretical and legal aspects. <i>Law of Ukraine</i>, (6), 26–45.</p>
<p>Громов, С. О. (2024). Державні корпорації і підприємства: як державі адаптувати функції та свою політику заради більшого суспільного блага? <i>State Formation</i>, (1), 110–135.</p>	<p>Gromov, S. O. (2024). State corporations and enterprises: how can the state adapt its functions and policy for greater public good? <i>State Formation</i>, (1), 110–135.</p>
<p>Дорошенко, Л. М. (2025). Оціночні поняття "розумна обачність" та "стандартна ділова практика" в корпоративному праві. <i>Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса</i>, (2), 82–93.</p>	<p>Doroshenko, L. M. (2025). The evaluative concepts of "reasonable prudence" and "standard business practice" in corporate law. <i>Law Journal of the Vasyl Stus Donetsk National University</i>, (2), 82–93.</p>
<p>Жорнокуй, В. (2019). Розумність та добросовісність: світова практика застосування щодо відповідальності членів органів акціонерного товариства за його борги. <i>Підприємництво, господарство і право</i>, (2), 24–29.</p>	<p>Zhornokui, V. (2019). Reasonableness and integrity: world practice of application regarding the liability of members of the bodies of a joint-stock company for its debts. <i>Entrepreneurship, economy and law</i>, (2), 24–29.</p>
<p>Закон України "Про акціонерні товариства" № 2465-IX (2022, 27 липня). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text</p>	<p>Law of Ukraine "On Joint Stock Companies" No. 2465-IX (2022, July 27). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text</p>
<p>Закон України "Про відкритість використання публічних коштів" № 183-VIII (2015, 11 лютого). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19#Text</p>	<p>Law of Ukraine "On the transparency of the use of public funds" No. 183-VIII (2015, February 11). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19#Text</p>
<p>Закон України "Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб" № 4196-IX (2025, 9 січня). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n174</p>	<p>Law of Ukraine "On the peculiarities of regulating the activities of legal entities of certain organizational and legal forms in the transitional period and associations of legal entities" No. 4196-IX (2025, January 9). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n174</p>
<p>Закон України "Про особливості реформування підприємств оборонно-промислового комплексу державної форми власності" № 1630-IX (2021, 13 липня). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1630-20#n66</p>	<p>Law of Ukraine "On the peculiarities of reforming state-owned enterprises of the defence industrial complex" No. 1630-IX (2021, July 13). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1630-20#n66</p>
<p>Закон України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" № 2275-VIII (2018, 6 лютого). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text</p>	<p>Law of Ukraine "On Limited and Additional Liability Companies" No. 2275-VIII (2018, February 6). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text</p>
<p>Закон України "Про управління об'єктами державної власності" № 185-V (2006, 21 вересня). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text</p>	<p>Law of Ukraine "On Management of objects of state property" No. 185-V (2006, September 21). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text</p>
<p>Кологойда, О. (2024). Правовий режим державних акціонерних товариств. <i>Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право</i>, (3), 100–114. https://doi.org/10.31617/3.2024(134)08</p>	<p>Kolohoida, O. (2024). Legal regime of state joint-stock companies' property. <i>Foreign trade: economics, finance, law</i>, (3), 100–114. https://doi.org/10.31617/3.2024(134)08</p>
<p>Лисенко, Ю. О. (2025). Органи управління та посадові особи господарських товариств. <i>Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право</i>, 90(2), 118–122.</p>	<p>Lysenko, Yu. O. (2025). Management bodies and officials of business companies. <i>Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law</i>, 90(2), 118–122.</p>

<p>Москаленко, А. О. (2021). Компетенція як ознака ідентифікації адміністративно-правового статусу юридичних осіб публічного права. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>, (11), 489–492.</p>	<p>Moskalenko, A.O. (2021). Competence as a feature of the identification of the administrative and legal status of public law legal entities. <i>Legal Scientific Electronic Journal</i>, (11), 489–492.</p>
<p>Нескороджена, Л. (2020). Правове регулювання участі іноземців у наглядових радах державних підприємств. <i>Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право</i>, (5), 57–70. https://doi.org/10.31617/zt.knute.2020(112)06</p>	<p>Neskorodzhena, L. (2020). Legal regulation of the participation of foreigners in the supervisory boards of state-owned enterprises. <i>Foreign trade: economics, finance, law</i>, (5), 57–70. https://doi.org/10.31617/zt.knute.2020(112)06</p>
<p>Постанова Кабінету Міністрів України "Вимоги до незалежного члена наглядової ради державного унітарного підприємства та господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі" № 142 (2017, 10 березня). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D0%BF#n144</p>	<p>Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Requirements for an independent member of the supervisory board of a state unitary enterprise and a business company, in the authorized capital of which more than 50 percent of the shares (stakes) belong to the state" No. 142 (2017, March 10). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D0%BF#n144</p>
<p>Постанова Кабінету Міністрів України "Деякі питання акціонерного товариства "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" № 643 (2025, 4 червня). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643-2025-%D0%BF#Text</p>	<p>Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some issues of the joint-stock company "National Joint-Stock Company "Naftogaz of Ukraine" No. 643 (2025, June 4). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643-2025-%D0%BF#Text</p>
<p>Постанова Кабінету Міністрів України "Деякі питання оцінювання діяльності наглядової ради та звітування про роботу наглядової ради державного унітарного підприємства, господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі" № 12 (2025, 10 січня). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/12-2025-%D0%BF#n15</p>	<p>Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some issues of evaluating the activities of the supervisory board and reporting on the work of the supervisory board of a state unitary enterprise, a business company, in the authorized capital of which more than 50 percent of the shares (stakes) belong to the state" No. 12 (2025, January 10). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/12-2025-%D0%BF#n15</p>
<p>Постанова Кабінету Міністрів України "Деякі питання Політики державної власності" № 1369 (2024, 29 листопада). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1369-2024-%D0%BF#Text</p>	<p>Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some Issues of State Property Policy" No. 1369 (2024, November 29). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1369-2024-%D0%BF#Text</p>
<p>Постанова Кабінету Міністрів України "Про утворення акціонерного товариства "Українська оборонна промисловість" № 441 (2023, 21 березня). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/441-2023-%D0%BF#n462</p>	<p>Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On the establishment of the Joint Stock Company "Ukrainian Defence Industry" No. 441 (2023, March 21). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/441-2023-%D0%BF#n462</p>
<p>Рикова, Н. В. (2020). Держава в системі корпоративних інтересів і відносин: особливості правових обмежень. <i>Право та державне управління</i>, (2), 34–41.</p>	<p>Rykova, N. V. (2020). The state in the system of corporate interests and relations: peculiarities of legal restrictions. <i>Law and Public Administration</i>, (2), 34–41.</p>
<p>Рішення Конституційного Суду України № 1-рп/2010 (2010, 12 січня). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-10#Text</p>	<p>Decision of the Constitutional Court of Ukraine No. 1-рп/2010 (2010, January 12). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-10#Text</p>
<p>Роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції щодо застосування окремих положень Закону України "Про запобігання корупції" стосовно заходів фінансового контролю (подання</p>	<p>Clarification of the National Agency on corruption prevention regarding the application of certain provisions of the Law of Ukraine "On Prevention of Cor-</p>

<p>декларацій та повідомлень про суттєві зміни в майновому стані" № 1 (2021, 3 лютого). https://nazk.gov.ua/uk/documents/roz-yasnennya-vid-03-02-2021-1-shhodo-zastosuvannya-okremykh-polozhen-zakonu-ukrayiny-pro-zapobigannya-koruptsiyi-stosovno-zahodiv-finansovogo-kontrolyu-podannya-deklaratsij-ta-povidomlen-pro-suttyevi/?hilite=</p>	<p>ruption" concerning financial control measures (submission of declarations and notifications of significant changes in property status)" No. 1 (2021, February 3). https://nazk.gov.ua/uk/documents/roz-yasnennya-vid-03-02-2021-1-shhodo-zastosuvannya-okremykh-polozhen-zakonu-ukrayiny-pro-zapobigannya-koruptsiyi-stosovno-zahodiv-finansovogo-kontrolyu-podannya-deklaratsij-ta-povidomlen-pro-suttyevi/?hilite=</p>
<p>Спасибо-Фатєєва, І. (2006). Деякі проблеми, пов'язані із участю держави Україна в цивільно-правових відносинах. <i>Вісник Академії правових наук України</i>, (4), 96–107.</p>	<p>Spasybo-Fatieieva, I. (2006) Some issues related to the participation of the state of Ukraine in civil law relations. <i>Bulletin of the Academy of Legal Sciences of Ukraine</i>, (4), 96–107.</p>
<p>Статут акціонерного товариства "Державний ощадний банк України", затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 565 (2025, 16 травня). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2003-%D0%BF#n4284</p>	<p>The Charter of the Joint-Stock Company "State Savings Bank of Ukraine", approved by the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 565 (2025, May 16). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2003-%D0%BF#n4284</p>
<p>Хомляк, О. Р. (2023). Особливості правового статусу юридичних осіб корпоративного типу за участю держави. Процес корпоратизації державних підприємств: основні етапи та переваги. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>, (5), 130–132. https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/31</p>	<p>Khomliak, O. R. (2023). Peculiarities of the legal status of corporate-type legal entities with state participation. The process of corporatization of state-owned enterprises: main stages and advantages. <i>Legal Scientific Electronic Journal</i>, (5), 130–132. https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/31</p>
<p>Цивільний кодекс України № 435-IV (2003, 16 січня). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text</p>	<p>Civil Code of Ukraine № 435-IV (2003, January 16). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text</p>

Конфлікт інтересів. Автор заявляє, що не має фінансових чи нефінансових конфліктів інтересів щодо цієї публікації; не має відносин з державними органами, комерційними або некомерційними організаціями, які могли б бути зацікавлені у поданні цієї точки зору. З огляду на те, що автор працює в установі, яка є видавцем журналу, що може зумовити потенційний конфлікт або підозру в упередженості, остаточне рішення про публікацію цієї статті (включно з вибором рецензентів і редакторів) приймалося тими членами редколегії, які не пов'язані з цією установою.

Автор не отримував прямого фінансування для цього дослідження.

Пальчук, П. (2026). Правовий статус посадових осіб державних корпорацій. *Ius Modernum*, 2(143), 34–50. [https://doi.org/10.31617/3.2026\(143\)03](https://doi.org/10.31617/3.2026(143)03)

Надійшла до редакції 02.02.2026.
Отримано після доопрацювання 20.04.2026.
Прийнято до друку 28.04.2026.
Публікація онлайн 19.06.2026.